Vaccination mot HPV - Rutin - Hälso- och sjukvård, Region Gävleborg

Titel: Huvudrutin - vaccination mot HPV	**Dokumentkategori:** Rutin	**Omfattning:** Hälso- och sjukvård, Region Gävleborg
Dokumentägare: Smittskyddsläkaren	**Dokumentansvarig:** Administratör, smittskydd	**Beslutsinstans:** Smittskydd
Diarienummer: Ej tillämpligt		**Datum för översyn:** Se giltigt t o m

Innehåll

1. Syfte och omfattning 2
2. Innehåll 2
2.1. Allmänt 2
2.2. Ansvarsfördelning....3
2.3. Vaccinationsavgifter 3
2.4. Vaccinering mot HPV 3
2.4.1. Vacciner....3
2.4.2. Skyddseffekten 3
2.4.3. Vaccinationsschema....4
2.5. Målgrupper 4
2.5.1. Projekt utrota livmoderhalscancer 4
2.5.2. Barn 4
2.5.3. Övriga grupper....5
2.6. Förvaring och hållbarhet....5
2.7. Avfallshantering....5
2.8. Beställning, hälsodeklaration och registrering....5
2.8.1. Beställning, avtal och svinn 5
2.8.2. Hälsodeklaration....5
2.8.3. Registrering 5
2.9. Behörighet att ordinera vaccin....5
3. Kommunikation och implementering....6
4. Medverkande och granskare 6
5. Referenser 6

1. Syfte och omfattning

Syftet med denna rutin är att beskriva rekommendationer, arbetsflöden och ansvarsfördelning för HPV-vaccination inom Region Gävleborg. Rutinen omfattar vaccination inom det nationella barnvaccinationsprogrammet samt vaccination enligt Folkhälsomyndighetens rekommendationer utanför det nationella barnvaccinationsprogrammet.

2. Innehåll

2.1. Allmänt

HPV överförs via sexuell kontakt och vissa typer kan orsaka cancer i livmoderhals, könsorgan, ändtarm och svalg. Gardasil 9 är det vaccin som används i Sverige och skyddar

mot nio HPV-typer. HPV-vaccination ingår i barnvaccinationsprogrammet och erbjuds i årskurs 5–6. Folkhälsomyndigheten rekommenderar att ovaccinerade personer vaccineras upp till och med 26 års ålder.

2.2. Ansvarsfördelning

Vaccinationerna mot HPV genomförs på uppdrag av smittskyddsenheten i samverkan med barnmorskemottagningar, skolor, ungdomsmottagningar och primärvården.

Elevhälsans medicinska insats (EMI) ansvarar för att genomföra HPV-vaccination inom barnvaccinationsprogrammet i årskurs 5–6. EMI bistår vid behov med utdrag ur elevhälsovårdsjournalen vid osäkerhet om tidigare genomförd HPV-vaccination. Läs mer under punkt 2.5.2.

2.3. Vaccinationsavgifter

- Upp till dagen man fyller 21 år är vaccinationen helt avgiftsfri.
- Från 21 år till dagen man fyller 27 år debiteras en besöksavgift på 250 kr.
- Personer som är 27 år och äldre får själva bekosta både besöksavgift och vaccinkostnaden.

2.4. Vaccinering mot HPV

2.4.1. Vacciner

Vaccinet som idag används i allmänna vaccinationsprogrammet mot HPV är Gardsil 9

I Sverige har tre olika vacciner mot HPV godkänts:

- 2-valent vaccin som skyddar mot HPV-typerna 16 och 18.
- 4-valent vaccin som skyddar mot HPV- typerna 6, 11, 16 och 18.
- 9-valen vaccin som skyddar mot HPV- typerna 6, 11, 16, 18, 31, 33, 45, 52 och 58.

- Alla tre vaccinerna är godkända för användning från nio års ålder, utan övre åldersgräns.
- För närvarande är endast det 9-valenta vaccinet (Gardasil 9) tillgängligt i Sverige.
- Internationellt finns ytterligare tre vacciner mot HPV som fått marknadsgodkännande (två stycken 2-valenta vacciner och ett 4-valent vaccin).
- Alla vacciner skyddar mot HPV-typerna 16 och 18. Det är de HPV-typer som orsakar flest fall av livmoderhalscancer (omkring 70 procent av fallen), analcancer (80 procent av fallen) och svalgcancer (60 procent av fallen). Vaccinerna kan däremot inte användas för att behandla befintliga infektioner eller cellförändringar.

2.4.2. Skyddseffekten

HPV-vaccin ger över 90 procents skydd mot de HPV-typer som vaccinerna innehåller, om man inte blivit smittad med dessa typer innan man blev vaccinerad. Skyddseffekten har också visats vara hög på gruppnivå, cirka 50–70 procent, när man inte vet om de vaccinerade personerna hade smittats eller inte före vaccination.

Skyddet från HPV-vaccin förväntas vara långvarigt. Skyddseffektens längd undersöks i ett flertal vetenskapliga studier världen över.

2.4.3. Vaccinationsschema

Till de som är mellan 9 och 26 år erbjuds vaccination med två doser vaccin, 6–12 månaders mellanrum. Aldrig mindre än 6 månaders mellanrum, ett längre intervall ger högre immunsvar och 12 månaders mellanrum är därför att föredra.

Immunsupprimerade och personer som lever med HIV erbjuds tre doser vaccin, med andra dosen efter 2 månader och tredje dosen 6–12 månader därefter, helst 12 månader enligt ovan.

Den som tidigare erhållit en enstaka dos vaccin, oavsett vaccinsort och när, ges en dos vaccin och bedöms därmed fullvaccinerad.

Givna doser ska dokumenteras i mittvaccin.se.

2.5. Målgrupper

2.5.1. Projekt utrota livmoderhalscancer

Catch up upp till och med 26 år
Catch up är en rekommendation från Folkhälsomyndigheten och ska pågå fram till och med år 2027. Alla personer oavsett kön, från året man fyller 18 år till och med man fyllt 26 år och som inte tidigare har vaccinerats mot HPV erbjuds två doser vaccin med 6 - 12 månaders intervall.

Kvinnor födda 1994-1999 som deltar i studien utrota livmoderhalscancer:
Kvinnor i Region Gävleborg födda 1994–1999 har kunnat ta del av erbjudande om gratis vaccination mot HPV genom kampanjen ”Ta gratissprutan mot HPV”. Kampanjen startade januari 2023 och pågick till 30 juni 2025. Den som tog sin första dos inom kampanjens tidsintervall kommer att få kallelse om en andra vaccindos avgiftsfritt. Erbjudandet skickas via sms eller kivra ungefär tre år efter första dosen.

Läs mer:
Gratissprutan mot HPV för kvinnor födda 1994 till 2001, 1177.se.
Utrotning av HPV och livmoderhalscancer, hpvcenter.se

Frågor om projektet för att utrota livmoderhalscancer kan skickas till
vaccinationssamordning@regiongavleborg.se

2.5.2. Barn

Alla barn erbjuds HPV-vaccin i årskurs 5 genom barnvaccinationsprogrammet. Vaccinationsprogrammet omfattar flickor födda 1999 och senare och pojkar födda 2009 och senare. Barn och ungdomar som omfattas av programmet har rätt till avgiftsfri vaccination mot HPV upp till 18 års ålder om de inte vaccinerats vid den ordinarie tidpunkten i årskurs 5.

Läs mer i Folkhälsomyndighetens Barnvaccinationsprogram

2.5.3. Övriga grupper

Personer 27 år och äldre som vill vaccineras, rekommenderas 3 doser vaccin. Dosintervall 0, 2 månader och 6-12 månader. Observera att avgiftsfrihet inte gäller.

2.6. Förvaring och hållbarhet

HPV-vacciner förvaras i kylskåp (+2ºC till +8ºC), får ej frysas.
Gardasil 9 ska administreras så snart som möjligt efter att ha avlägsnats från kylskåpet/kylväska. Ej använt vaccin kan läggas tillbaka i kylskåpet igen, anteckna då hur länge vaccinet varit utanför kylskåp och säkerställ att det används nästa gång det tas från kylskåpet. Den totala tiden i rumstemperatur får inte överstiga 96 timmar. Vaccin som varit utanför kylskåp längre än 96 timmar ska kasseras.

2.7. Avfallshantering

Material som varit i kontakt med vaccin (sprutor, kanyler, injektionsflaska etc) skall sorteras som cytostatika och läkemedelsförorenat avfall i enlighet med ordinarie rutin. För Region Gävleborg gäller rutinen *Hantering av smittförande/kliniskt avfall* (platina id 07-861641) som finns på Plexus.

2.8. Beställning, hälsodeklaration och registrering

2.8.1. Beställning, avtal och svinn

Var alltid noggrann när det gäller beställning av vaccin för att minimera svinn. Möjlighet finns i MittVaccin Journal att ta ut statistik på varje enskild enhet för stöd gällande beställningar av rimligt antal doser.

2.8.2. Hälsodeklaration

I samband med registrering av vaccination ska alltid en hälsodeklaration för patienten besvaras i MittVaccin Journal (MVJ). Det finns inte möjlighet att skanna in hälsodeklarationer i pappersformat i MVJ. För att undvika administrativt dubbelarbete bör arbetssätt som i dagsläget innefattar hälsodeklaration i pappersformat digitaliseras och enbart utföras i MVJ istället. Vid behov finns *HPV-vaccination – Hälsodeklaration, ordination, dokumentation* i pappersformat (platina ID:09-943196).

2.8.3. Registrering

Ordination, registrering, signering och eventuella anteckningar ska alltid ske i MittVaccin Journal. Se mer information om MittVaccin Journal här.

2.9. Behörighet att ordinera vaccin

I Socialstyrelsens föreskrift HSLF-FS 2018:43, uppdaterad den 1 november 2025, framgår att sjuksköterskor som genomgått specialistutbildning till distriktssköterska eller specialistutbildning inom hälso- och sjukvård för barn och ungdomar är behöriga att ordinera vaccin mot HPV enligt Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Även en sjuksköterska som har genomgått en utbildning som är likvärdig med specialistutbildning till distriktssköterska eller specialistutbildning inom hälso- och sjukvård för barn och ungdomar

är behörig att ordinera vaccin mot HPV till barn och vuxna enligt Folkhälsomyndighetens rekommendationer.

Det är verksamhetschefen som bedömer om en utbildning är likvärdig med specialistutbildning till distriktssköterska eller specialistutbildning inom hälso- och sjukvård för barn och ungdomar. Bedömningen ska dokumenteras. En sjuksköterska som har genomgått en högskoleutbildning inom kunskapsområdet vaccinationsverksamhet om minst 3 högskolepoäng är också behörig att ordinera vaccin mot HPV till vuxna enligt Folkhälsomyndighetens rekommendationer.

3. Kommunikation och implementering

Detta överordnade styrdokument får inte brytas ner på underliggande nivå utan samråd med dokumentansvarig. Kvalitetssamordnare utses som extra uppföljare för dokumentet och ansvarar för att dokumentet kommuniceras inom berörda verksamhetsområden. Regionens vaccinationssamordnare ansvarar för att rutinen och tillhörande dokument/instruktioner når verksamhets- och vårdenhetschefer i berörda verksamheter. Verksamhets- och vårdenhetschefer ansvarar för att rutinen blir känd, implementerad och tillämpad.

Rutinen läggs på samverkanswebben och återfins på sidan under rubriken Vaccination.

4. Medverkande och granskare

Rutinen är framtaget av vaccinationssamordnare i samråd med smittskyddsläkaren samt granskat av apotekare och överläkare infektion.

5. Referenser

Dokumentnamn	Plats
Hantering av smittförande/kliniskt avfall	Platina id 07-861641
Gratissprutan mot HPV för kvinnor födda 1994 till 2001	1177.se
Utrotning av HPV och livmoderhalscancer	hpvcenter.se
Barnvaccinationsprogrammet	folkhälsomyndigheten
MittVaccinJournal	samverkanswebben
Socialstyrelsens föreskrift HSLF-FS 2018:43	socialstyrelsen.se